

Med naturen som levebröd och arbetsplats

Vi lär oss relatera till naturen utifrån den sociokulturella och fysiska miljön där vi föds och växer upp. Utifrån det formas vår natursyn, och detta är tätt sammanbundet med lärande.

Ofta framförs att människors instrumentella syn på naturen, framför allt i västvärlden, har varit avgörande för vår negativa påverkan på miljön. En lösning kan vara att ändra på vår uppfattning om naturen och oss själva. Men kan det vara så enkelt att människans natursyn styr vår relation till naturen? Min forskning visar att lärandet är en viktig komponent i hur natursyn formas.

Vi måste börja med frågan om vad natursyn är och vad som formar den. Natursyn kan definieras som uppfattningar som redogör för vad natur betyder för oss som individer och samhälle, mer specifikt vad natur är och vilka vi är i relationen till naturen.

Våra uppfattningar eller förståelser om naturen är ett resultat av lärandeprocesser som startas när vi föds – om inte tidigare – i kontakt med den sociokulturella miljö som vi är en del av. Många forskare menar att under människans första levnadsår formas natursynen, när naturen börjar ha en särskilt betydelse för oss. Vi börjar definiera den och ha en egen identitet i relation till den. Under dessa första levnadsår utvecklar människan empati för andra (inklusive andra livsformer), förståelse för dessa livsformers olikheter och likheter (taxonomi, till exempel vad som skiljer en katt från en hund eller ett får), och kritiskt tänkande och moralisk kompass (människans påverkan på naturen genom att kunna skilja på rätt och fel, till exempel varför man

inte skall skräpa ner i naturen, skada växter eller djur). Dessa tre aspekter verkar relevanta för att utveckla en positiv natursyn. Andra forskare menar att det finns ett instinktivt och biologiskt band mellan människan och andra livsformer som gör att människan söker närhet till sina nära naturmiljöer.

Under nästan tio år har jag forskat om människor som har yrkesmässiga relationer till natur, alltså som har naturen inte enbart som hem utan även arbetsplats. Dessa människor har lärt sig vad naturen är och vilka de är i relation till naturen genom att interagera med den.

Bland dessa småbrukare, som yrkesfiskare och jordbrukare som jag har träffat, hittar man människor som är födda och uppväxta i naturen. Som konsekvens av en tillgänglighet och närhet till naturen har de byggt en stark identitet (lokalt som ”roslagenbo” eller ”sturköbo”, yrkesmässigt som fårbonde eller ålfiskare) och stark anknytning till platsen (landskap och allt som är en del av det, till exempel gård, hus, skog, hav, djur, växter, andra människor – familj och vänner). Natur betyder för dem frihet, glädje, kärlek, fina minnen, traditioner, kreativitet och strävan att göra ett bra jobb som matproducenter och förvaltare av sina förfäders verk och hårt arbete.

Man kan dock inte generalisera för mycket. Jag har också träffat småbrukare som mer ser sig själva som företagare, och som inte har samma

Foto: Annika Borg

TEXT: DIANA GARAVITO BERMUDEZ, CBM

Kopplingen mellan människa och natur genom arbete, kan visa sig på olika sätt och i olika tider. Oavsett tiden eller yrke bland småbrukare, är lärande centralt för hur deras natursyn utformats. Bland dessa människor för några vidare en familjetradition de lärt sig i barndomen, med stolthet och glädje. På bilderna: Äggbonde i Roslagen, som efter civilingenjörsutbildning och år utomlands tog över familjegården. Fiskesamhälle i Blekinge Skärgård, där familjemedlemmar arbetar tillsammans (foto från en yrkesfiskare i området). Honungsproducent i Roslagen, där hantverkskunnande och kreativitet är nyckelfaktorer.

Foto: Diana Garavito Bermúdez

nära koppling till naturen. De kan ofta tänka sig att bytta jobb eller företag och har inte samma starka identitet för yrket eller platsen. Motsatsen finns också, det vill säga storstadsbor som på grund av ett starkt intresse för natur flyttat till landsbygden och sadlat om till bönder.

Min forskning visar att alla dessa människor har en natursyn som kan förklaras av deras familje- och barndomsbakgrund, deras identitet (yrkesmässig och lokalt) och anknytning till naturen, samt att dessa aspekter hänger ihop med deras empati, taxonomiska förståelse och kritisk tänkande – som utvecklades under deras första levnadsår.

Som forskare i pedagogik är jag övertygad om att lärande är oerhört viktigt och avgörande för en positiv natursyn och att vi kan påverka natursyn genom lärande även i vuxen ålder. Såklart måste lärande också förstås som en komplex process där insikt, nyfikenhet och motivation är drivande krafter för såväl personlig utveckling som samhällsutveckling. Lärande är inte en enkel process av informationsinhämtande, utan en komplex förändringsprocess av förståelse, uppfattningar, värderingar, attityder, känslor och identitet som kan leda till beteendeförändring på individ- och gruppnivå. Kan vi vända den negativa globala trenden med hjälp av politiska lösningar där lärande kan leda till en mer positiv natursyn för hållbar naturanvändning, konsumtion och livsstil?

Foto från en yrkesfiskare i området.

Foto: Diana Garavito Bermúdez